

מתוך: 'פירוש לספר נביאים'

אשירה נא לידידי וגו' בענין השירה הנמצאת בדברי הנביאים ראיתי להודיעך בה שתי הודעות: ההודעה הראשונה שנמצא אצלנו מן השיר שלשה מינים. המין האחד הוא בדברים הנעשים במדה במשקל ובמשורה אף על פי שיהיו נקראים בלי ניגון לפי שענין השיר בהם אינו כי אם בהסכמת הדברים דמויים ושורים בסוף המאמרים רוצה לומר, בקצוות בתי השירים הדומים זה לזה בשלש אותיות אחרונות או בשתיים כפי נקודם ואופן קריאתן ונקראו חרוזים לפי שהם שבילים מסודרים מלשון צווארך בחרוזים שהם אבנים טובות ומרגליות נקובות מחוברות בסדר מוגבל שמור וכן בדבריהם ז"ל מחרוזות של דגים שהם שורות של דגים מחוברים זה לזה בחוטמם בגמי ומפני הדמוי הזה נקראו השירים האלה חרוזים להיותם שורות שוות ומתיחסות כי היו הדברים בזה המין מהשיר שקולים בענין המלכים והעבדים אשר בנקוד. והמלאכה הזאת מהין הזה בשירים היא מלאכת ה' מתוקים מדבש ונופת צופים ונעשו בלשוננו הקדוש בשלמות גדול מה שלא נעשה כמוהו בלשון אחר. הן אמת שלא מצאנו דבר מזה המין מהשיר בבני הנביאים וגם לא בין חכמי ישראל אשר היו בארצות הישמעאלים שלמדו ממעשיהם במלאכת השיר הזה ויעשו גם המה החכמה בלשוננו הקדוש ביתר שאת ויתר עז ממה שהיו עושים הישמעאלים עצמן בלשונם וגם בחכמי אדום בלשון הלטי"ן ובלשון לועז גוי גוי בלשוננו נמצאו גם מאלו השירים השקולים אבל לא באותו שלמות שנעשו בלשון הקדש בארץ הישמעאלים. ואחר כך נעתקת הענין אל חכמי אומתנו אשר היו בפרוויניצי"א וקטאלוני"א ואראגו"ן וידברו באלהים ובכל מלאכת מחשבת כפלים לתושיה מה מתוק מדבש ומה עז מארי ובכל מקום אשר היו בו חכמי ישראל בגלותם נתפשט השיר הזה אם מעט ואם הרבה סוף הדבר שהיה זה המין הראשון מהשיר כפי מספר המלות וסדר הנקודות ושוויים במספרם כמשפט. והמין השני מהשיר הוא מהדברים שיזמרו וינגנו אותם בני אדם אף על פי שלא יהיו הדברים במספר כמשקל הדרים ובשווי

חלקיהם ולא ימצא להם חרוז לפי שהם מפאת הניגון והזמר בלבד יקראו שיר ומזה המין היתה שירת הים מפני שהיו משוררים ומזמרים אותה מרע"ה והעם כמ"ש אז שיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', ויאמרו לאמר ר"ל שאמרו והסכימו לאמר כולם בקול גדול אשירה לה' כי גאה גאה, עד שהנשים למדו גם כן לומר ככה שנאמר ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה וגומר. ולכן היה אריח על גבי לבנה להורות על סדר הזמר והניגון וכן שירת דבורה היתה מזה המין וכן וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת שהיה מנגן אותה בתוך המזמורים וגם שירת האזינו מזה המין היה לנגן אותה וכמו שאמר ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם ושני המינים האלה אשר זכרתי מהשיר אין הפרש בין שיהיו הדברים ההם במשל או בפשוטם כי לא נקראו שיר כי אם בבחינת צורת כתיבתם או נגונם כמו שזכרתי. והמין השלישי מהשיר הם הדברים הנאמרים ע"ד הגוזמא וההפלגה ודמוי וערך לשבח ענין אחד או לגנותו אם לשמחה ואם לקינה כי כלם נקראו בזאת הבחינה שיר ועניינו לעורר הלבבות ולהפך המדות והתכונות ולחזק העניין הנרצה ולאמתי ברוב דברים וספורים ותוארים רבים והמשלים ודמויים לא שיהיה לפשוטי הדברים ההם ממש במציאות והמין הזה הוא הנקרא שיר בעצם וראשונה וממנו עשה ארסטו ספר השיר בתוך ספרי ההגיון וכתב שמה שמסגולת השיר ותוארו הוא שיהיה בשבח דבר או גנותו וכולי עד שמפני זה כל אשר יפליג האדם למשול משלים והפלגות היה שירו יותר טוב ומשובח וכמו שאמר החכם מיטב השיר כוזבו, רוצה לומר, כזב פשוטי הדברים, ולא יתעסק בו שום חכם כי אם לרפאת חולי הלבבות וחולשי הדעות ולהפך המדות הרעות ולשמח הנעצבים ולחזק לב החלשים ולהקיץ הלבבות הנרדמות ולמשכם כי הטבע ימשך אחרי השיר המופלג ומתפעל מזרותו והיא כסמים שממתים לבריאים ומבריאים את החולים מהחליים הנשנים ומזה המין מהשיר הוא מה שנאמר בתורה אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם במחוקק במשענותם. כי בידוע שלא חברו הבאר בקולמוסי הסופרים אבל נאמרה בדרך שיר.